

Drodzy Uczniowie,

Poniżej znajdziecie temat lekcji oraz dwa teksty. Przeczytajcie je, proszę, a następnie wykonajcie następujące zadania:

Przepiszcie do zeszytów temat lekcji. Odpowiedzi do zadania 1. i 2. wpiszcie do zeszytu jako notatkę. Natomiast odpowiedzi do zadania 3. i 4. proszę przesać do 03.04.2020r. (piątek) na adres: agga.wika@gmail.com

TEMAT: Sztuka handlu według Mraczewskiego („Lalka”, Bolesław Prus, fragmenty)

TEKST I

(...) Do sklepu wszedł drugi gość i zażądał kaloszy. Naprzeciw niego wysunął się Mraczewski.

— Kaloszyków żąda szanowny pan? Który numer, jeżeli wolno spytać? Ach, szanowny pan zapewne nie pamięta! Nie każdy ma czas myśleć o numerze swoich kaloszy, to należy do nas. Szanowny pan pozwoli, że przymierzemy?... Szanowny pan raczy zająć miejsce na taburecie. Paweł! przynieś ręcznik, zdejm panu kalosze i wytrzyj obuwie...

Wbiegł Paweł ze ścierką i rzucił się do nóg przybytemu.

— Ależ, panie, ależ przepraszam!... — tłumaczył się odurzony gość.

— Bardzo prosimy — mówił prędko Mraczewski — to nasz obowiązek. Zdaje mi się, że te będą dobre — ciągnął podając parę szczepionych nitką kaloszy. — Doskonałe, pysznie wyglądają; szanowny pan ma tak normalną nogę, że niepodobna mylić się co do numeru. Szanowny pan życzy sobie zapewne literki; jakie mają być literki?...

— L. P. — mruknął gość, czując, że tonie w bystrym potoku wymowy grzecznego subiekta.

— Panie Lisiecki, panie Klejn, przybijcie z taski swojej literki. Szanowny pan każe zawinąć dawne kalosze? Paweł! wytrzyj kalosze i okręć w bibułę. A może szanowny pan nie życzy sobie dźwigać zbytecznego ciężaru? Paweł! rzuć kalosze do paki... Należy się dwa ruble kopiejek pięćdziesiąt... Kaloszy z literkami nikt szanownemu panu nie zamieni, a to przykra rzecz znaleźć w miejsce nowych artykułów dziurawe graty... Dwa ruble pięćdziesiąt kopiejek do kasy, z tą karteczką. Panie kasjerze, pięćdziesiąt kopiejek reszty dla szanownego pana...

Nim gość oprzytomniał, ubrano go w kalosze, wydano resztę i wśród niskich ukłonów odprowadzono do drzwi. Interesant stał przez chwilę na ulicy, bezmyślnie patrząc w szybę, spoza której Mraczewski darzył go słodkim uśmiechem i ognistymi spojrzeniami. Wreszcie machnął ręką i poszedł dalej, może myśląc, że w innym sklepie kalosze bez literki kosztowałyby go dziesięć złotych¹.

Zadanie 1.

Wynotuj wszystkie zdrobnienia, jakich używa wobec klienta subiekt Mraczewski. Co chce dzięki nim osiągnąć?

Zadanie 2.

Zwróć uwagę na zachowanie Mraczewskiego opisane w przytoczonym fragmencie (czy daje klientowi dojść do słowa itp.). Jak sądzisz, czy tak obsłużony klient wyszedł zadowolony i czy wróci ponownie do sklepu?

¹ Dziesięć złotych – byłoby to znacznie mniej niż 2 ruble 50 kopiejek

TEKST II

„ Manipulacją (...) jest schlebienie odbiorcy, przemykanie informacji, tendencyjne zmienianie nazw i opisywanie zdarzeń, odwoływanie się do wartości po to, by wywołać np. pożądane mniemania u odbiorcy, który nie zdaje sobie sprawy z intencjonalności² tych chwytów.

Można uznać, że z manipulacją językową mamy do czynienia od dziecka. Karmieni zupką przez matkę słyszymy, jaka ta zupka jest zdrowa, dowiadujemy się, co się stanie, gdy jeść jej nie będziemy, jemy łyżeczkę za tatusia, a matka posuwa się nawet do manipulacji gramatycznych, mówiąc np. „a teraz zjemy zupkę”. Potem zaczynamy sami manipulować, gdy, nie ujawniając intencji, staramy się namówić innych do zachowań i działań, przy czym zwykle nie dostrzegamy nieetyczności własnych manipulacji (...). Manipulację można uznać za nieetyczną także w tym sensie, że zawiera pierwiastek oszustwa. (...) Manipulacja nie jest kłamstwem w prostym sensie: ten rodzaj oszustwa na ogół nie może podlegać mechanizmowi falsyfikacji³, eliminującemu negatywne skutki kłamstwa i pozwalającemu na zdemaskowanie kłamcy. Manipulacja jest bardziej przewrotna: temu, kto manipuluje, nigdy nie można ostatecznie zarzucić manipulacji – zawsze może utrzymywać, że to, co robi, robi w dobrej wierze”.

Jerzy Bralczyk, Manipulacja językowa, [w:] Dziennikarstwo i świat mediów, Kraków 2004, s.244 – 247.

Zadanie 3.

Na podstawie przytoczonego fragmentu artykułu i innych dowolnych źródeł napisz, czym jest perswazja językowa i manipulacja. Gdzie najczęściej są wykorzystywane?

Zadanie 4.

Wypisz kilka przykładów perswazji i chwytów manipulacyjnych i je omów. Skorzystaj z tekstów i haseł reklamowych obecnych w mediach.

Zwróć uwagę na formy gramatyczne, konstrukcje składniowe zdań, najczęściej używane wyrazy, wieloznaczność wyrazów itp.

² Intencjonalność – celowość, zamierzony charakter.

³ Falsyfikacja – wykazanie fałszywości.